

Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne młodych Polaków na tle ogółu badanych

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Pod koniec 2015 roku opublikowaliśmy komunikat dotyczący zainteresowania polityką oraz poglądów politycznych Polaków w przedziale wiekowym 18–24 lata, na tle ogółu badanych¹. Z naszych danych wynikało, że młodzi ludzie rzadko wykazują duże zainteresowanie bieżącą polityką (podobnie jak ogół Polaków), a przy tym coraz częściej wyznają poglądy prawicowe. Odsetek deklaracji takich poglądów był również wyższy w tej grupie badanych niż wśród ogółu społeczeństwa. W roku 2017 ponownie przyjrzelśmy się przekonaniom politycznym młodych Polaków i okazało się, że zaobserwowane dwa lata wcześniej nasilenie sympatii prawicowych było jedynie chwilowe – już w 2016 roku odsetek najmłodszych respondentów deklarujących takie poglądy wyraźnie spadł i był niższy niż wśród ogółu ankietowanych².

Obecnie niektóre wyniki naszych badań wydają się sugerować wzrost popularności lewicowych przekonań wśród najmłodszych dorosłych. Świadczyć o tym może choćby gwałtowna zmiana stosunku tej grupy do aborcji, o czym niedawno pisaliśmy – w ciągu czterech lat (2016–2020) odsetek młodych Polaków dopuszczających aborcję w zakresie szerszym, niż przewidziany w obowiązującej ustawie, wzrósł trzykrotnie (z 12% do 36%)³. Na zmianę preferencji politycznych tej grupy Polaków wskazuje również jej znaczący udział (28% wobec 8% wśród ogółu badanych) w niedawnych protestach przeciw wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego, dotyczącemu dopuszczalności aborcji ze względu na ciężkie i nieodwracalne upośledzenie płodu lub nieodwracalną chorobę zagrażającą jego życiu⁴. Liczny udział w manifestacjach może także świadczyć o wzroście ogólnego zainteresowania młodych Polaków życiem politycznym. Postanowiliśmy sprawdzić, czy oparte na tych danych hipotezy są prawdziwe – czy młodzi Polacy rzeczywiście są coraz bardziej lewicowi i zainteresowani polityką, a jeśli tak, to czy wyróżniają się pod tym względem na tle ogółu społeczeństwa⁵.

¹ Zob. komunikat CBOS „Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne w latach 1989–2015. Deklaracje ludzi młodych na tle ogółu badanych”, październik 2015 (oprac. W. Kazanecki).

² Zob. komunikat CBOS „Czy młodzi Polacy są prawicowi?”, sierpień 2017 (oprac. A. Głowacki).

³ Zob. komunikat CBOS „O dopuszczalności przerywania ciąży i protestach po wyroku Trybunału Konstytucyjnego”, grudzień 2020 (oprac. M. Feliksiak, B. Roguska).

⁴ Tamże, s. 12, tab. 9. W badanej próbie liczebność respondentów w wieku 18–24 lata była niewielka.

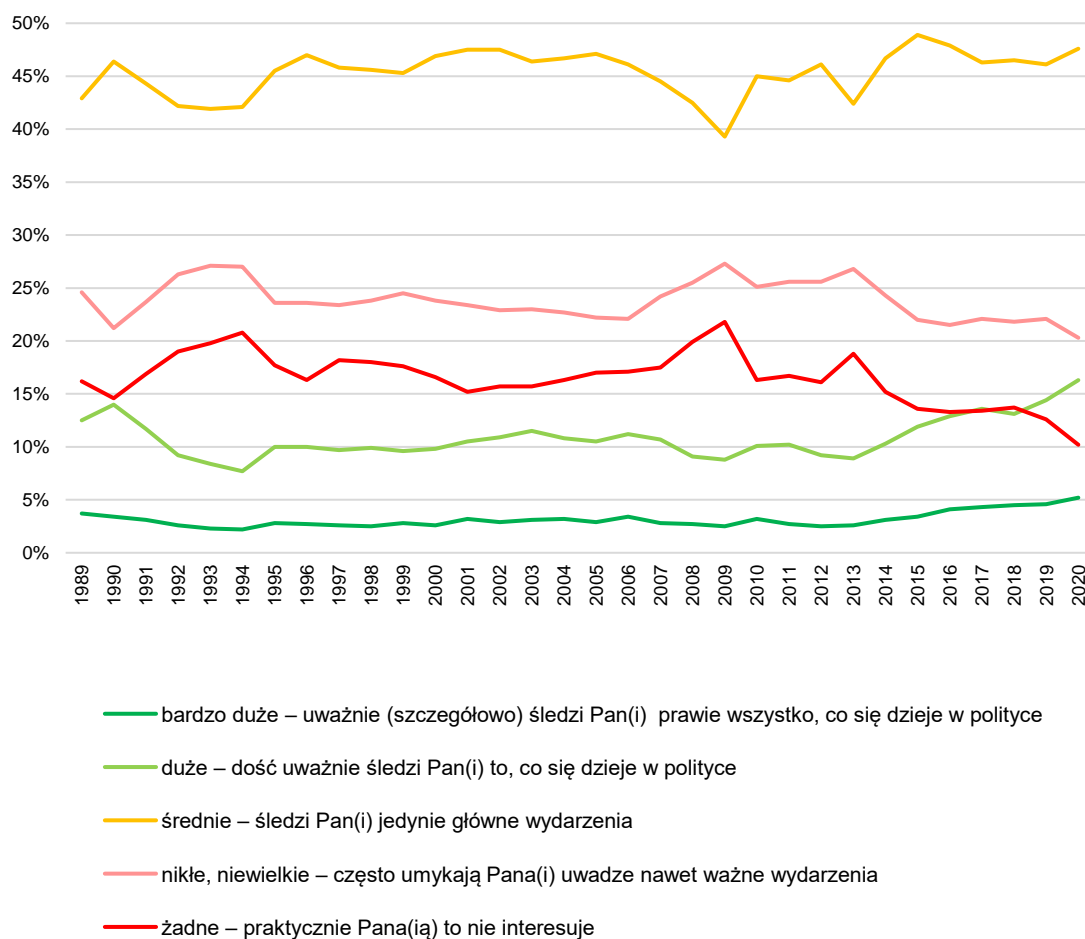
⁵ Prezentowany komunikat bazuje na rocznych zestawieniach powstałych w wyniku agregacji zbiorów z dwunastu comiesięcznych badań zrealizowanych w danym roku kalendarzowym i obejmuje okres od roku 1989 do 2020.

ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ

Zacznijmy od ogółu badanych. Podobnie jak w poprzednich latach, w 2020 roku niemal co drugi Polak (48%) deklaruje średnie zainteresowanie polityką, ograniczające się do śledzenia głównych wydarzeń życia publicznego. Niemniej jednak możemy zaobserwować nieznaczny wzrost deklaracji bardzo dużego oraz dużego zainteresowania polityką w stosunku do roku 2019 (z 19% do 21%), co wpisuje się w ogólniejszy trend wzrostowy obserwowany od 2014 roku. Warto dodać, że są to najwyższe wyniki odnotowane przez nas od ponad trzech dekad.

CBOS

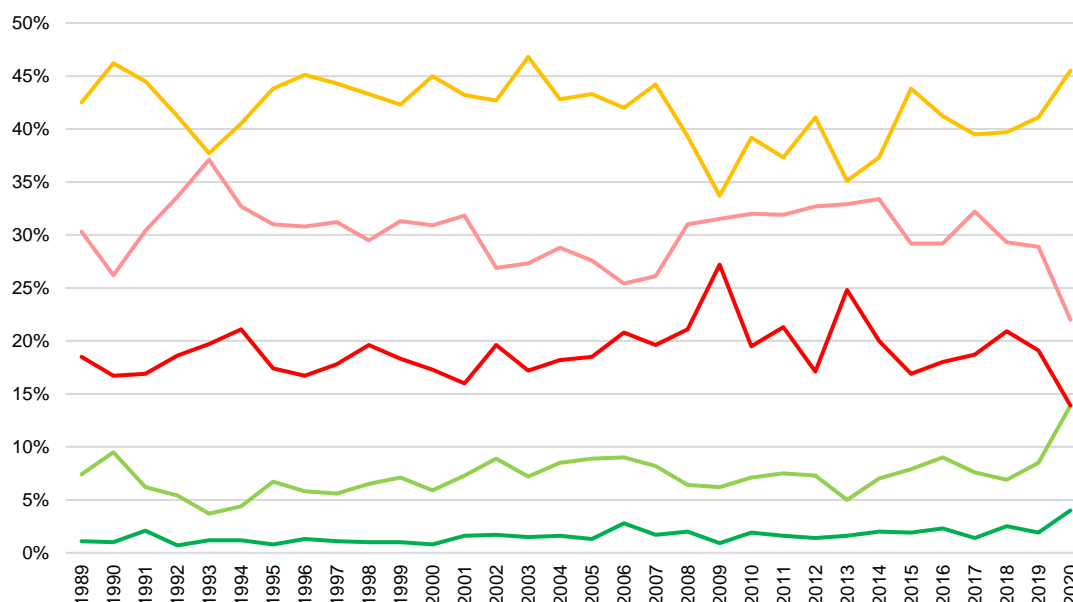
RYS. 1. Zainteresowanie polityką wśród ogółu Polaków
(lata 1989–2020, w procentach dla poszczególnych lat)

Jak na tym tle wypadają najmłodszy badani? Deklarowany poziom zainteresowania polityką jest wśród nich – podobnie jak w ubiegłych latach – nieznacznie niższy niż wśród ogółu Polaków. Bardzo duże zainteresowanie polityką deklaruje 4% spośród nich (wobec 5% wśród ogółu), a duże – 14% (wobec 16% wśród ogółu). Warto jednak zwrócić uwagę, że w porównaniu z rokiem 2019 mamy do czynienia ze znaczącym wzrostem – odsetek młodych Polaków deklarujących bardzo duże zainteresowanie życiem politycznym wzrósł dwukrotnie (z 2% do 4%), a w deklaracjach dużego zainteresowania obserwujemy bezprecedensowy skok o 5 punktów procentowych (z 9% do 14%). Obecny poziom zainteresowania polityką wśród Polaków w wieku 18-24 lat jest również najwyższy w historii naszych badań.

CBOS

RYS. 2. Zainteresowanie polityką wśród Polaków w wieku od 18 do 24 lat (lata 1989–2020, w procentach dla poszczególnych lat)

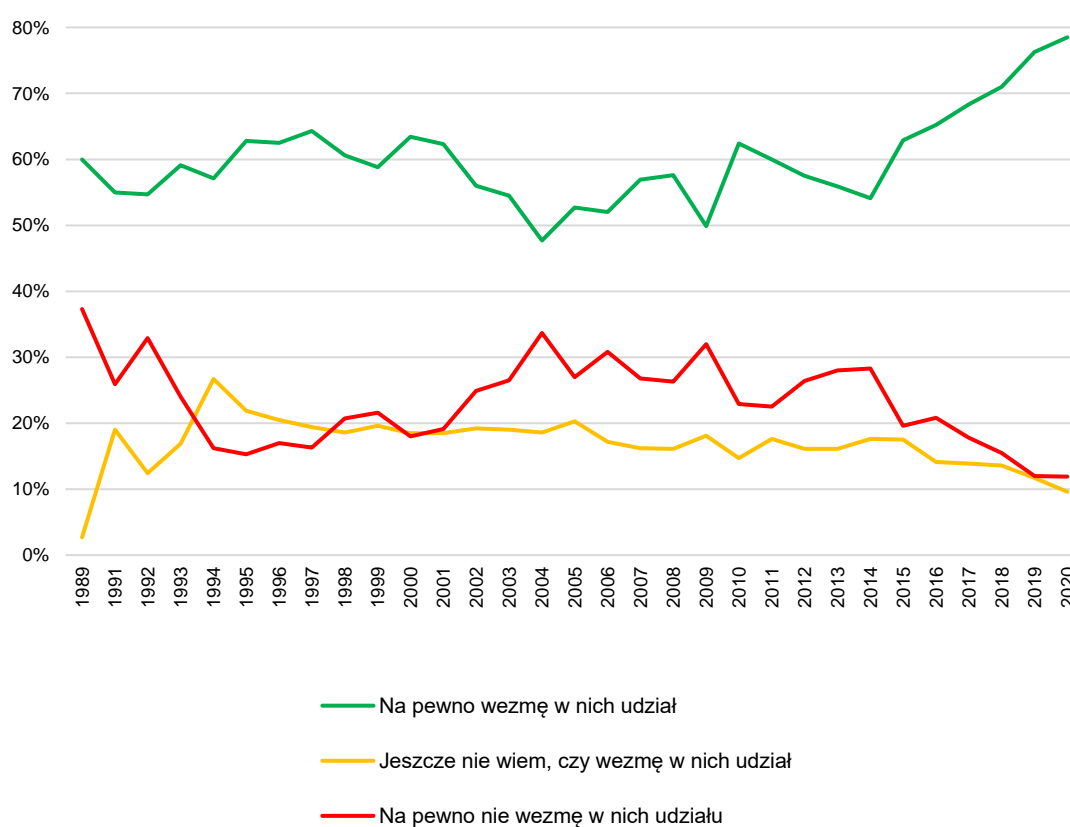

- bardzo duże – uważnie (szczegółowo) śledzi Pan(i) prawie wszystko, co się dzieje w polityce
- duże – dość uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce
- średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia
- nikielnie, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia
- żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje

Wzrost zainteresowania polityką wśród Polaków możemy zaobserwować również na przykładzie deklaracji zamiaru wzięcia udziału w wyborach. W skali ogółu społeczeństwa średnio 79% badanych deklaruowało w 2020 roku, że – gdyby wybory do Sejmu i Senatu odbywały się w najbliższą niedzielę – na pewno poszliby do urn wyborczych. Odsetek ten wzrósł o 3 punkty procentowe w stosunku do poprzedniego roku, co wpisuje się w ogólny wzrost mobilizacji wyborczej notowany przez nas od 2015 roku. Po raz kolejny mamy tu do czynienia z najwyższym wynikiem, jaki zarejestrowaliśmy, odkąd stawiamy Polakom to pytanie – w tym przypadku od 1989 roku.

CBOS

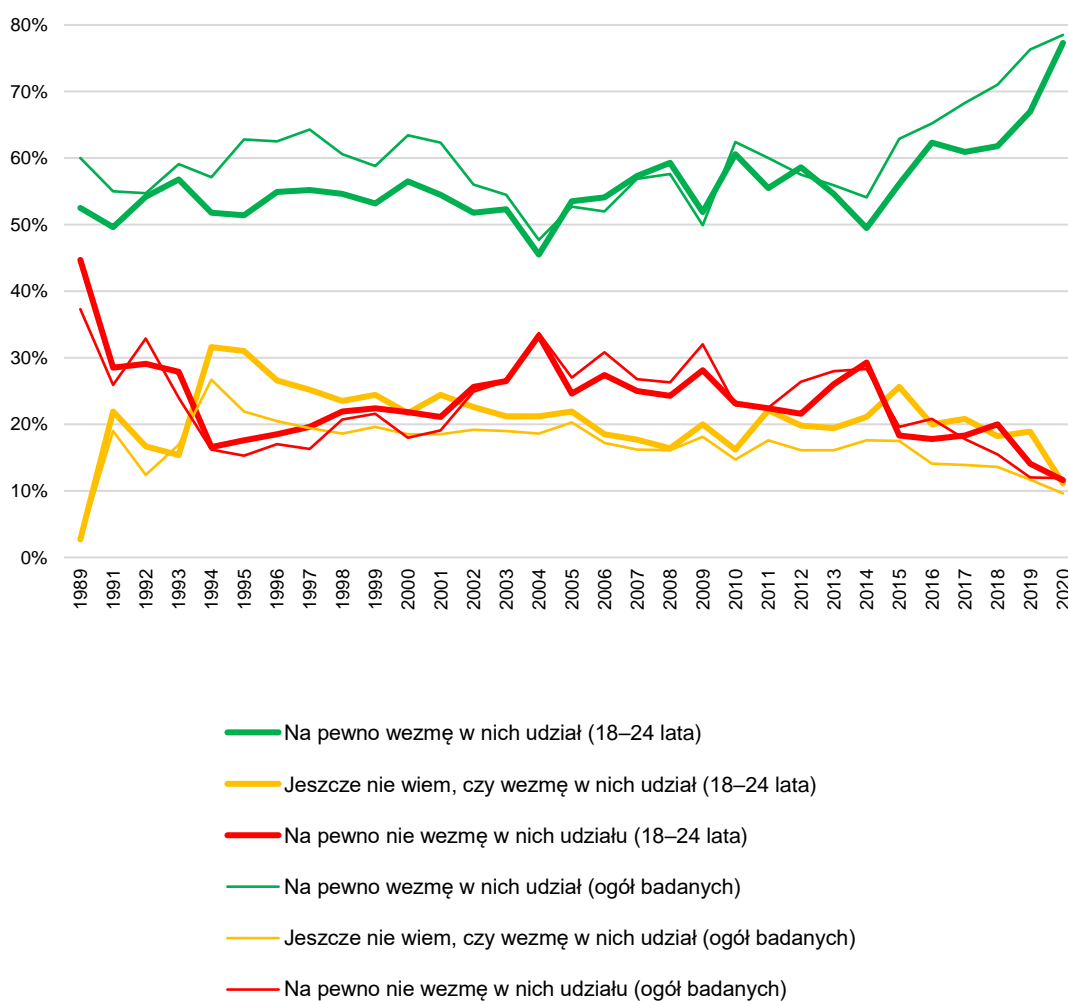
RYS. 3. Deklaracje udziału w wyborach do Sejmu i Senatu – ogół Polaków (lata 1989–2020, w procentach dla poszczególnych lat)

Jeszcze wyższy wzrost odsetka deklaracji pewności wzięcia udziału w wyborach zaznaczył się wśród młodych Polaków – odnotowaliśmy w tym przypadku skok o 10 punktów procentowych w stosunku do poprzedniego roku (z 67% do 77%). Wynik ten jest wciąż nieco niższy od uzyskanego w odniesieniu do ogółu społeczeństwa, ale także stanowi rekord w historii naszych pomiarów – do 2020 roku odsetek młodych Polaków zdecydowanych na wzięcie udziału w wyborach nigdy nie przekraczał 70%.

CBOS

RYS. 4. Deklaracje udziału w wyborach do Sejmu i Senatu – Polacy w wieku od 18 do 24 lat na tle ogółu badanych (lata 1989–2020, w procentach dla poszczególnych lat)

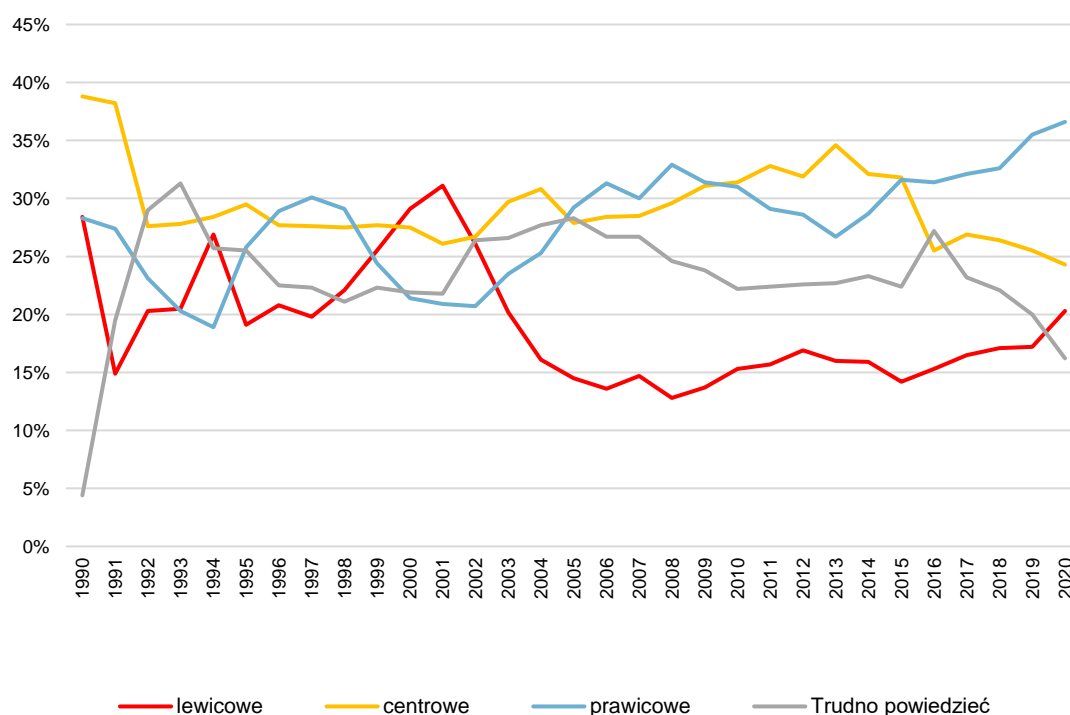

POGLĄDY POLITYCZNE

Przejdźmy do poglądów politycznych badanych. Na poziomie całego społeczeństwa wciąż dominują przekonania prawicowe – w 2020 roku zadeklarowało je 37% Polaków, co stanowi najwyższy wynik w ostatnich trzech dekadach. Warto jednak zauważyć, że w stosunku do roku poprzedniego odnotowaliśmy nieco wyższy przyrost poglądów lewicowych (z 17% do 20%) niż prawicowych (z 36% do 37%). Maleją za to odsetki osób o poglądach centrowych, a także tych, które nie chcą lub nie potrafią określić swoich przekonań w tych kategoriach.

CBOS

RYS. 5. Deklarowane poglądy polityczne ogółu Polaków (lata 1990–2020, w procentach dla poszczególnych lat)

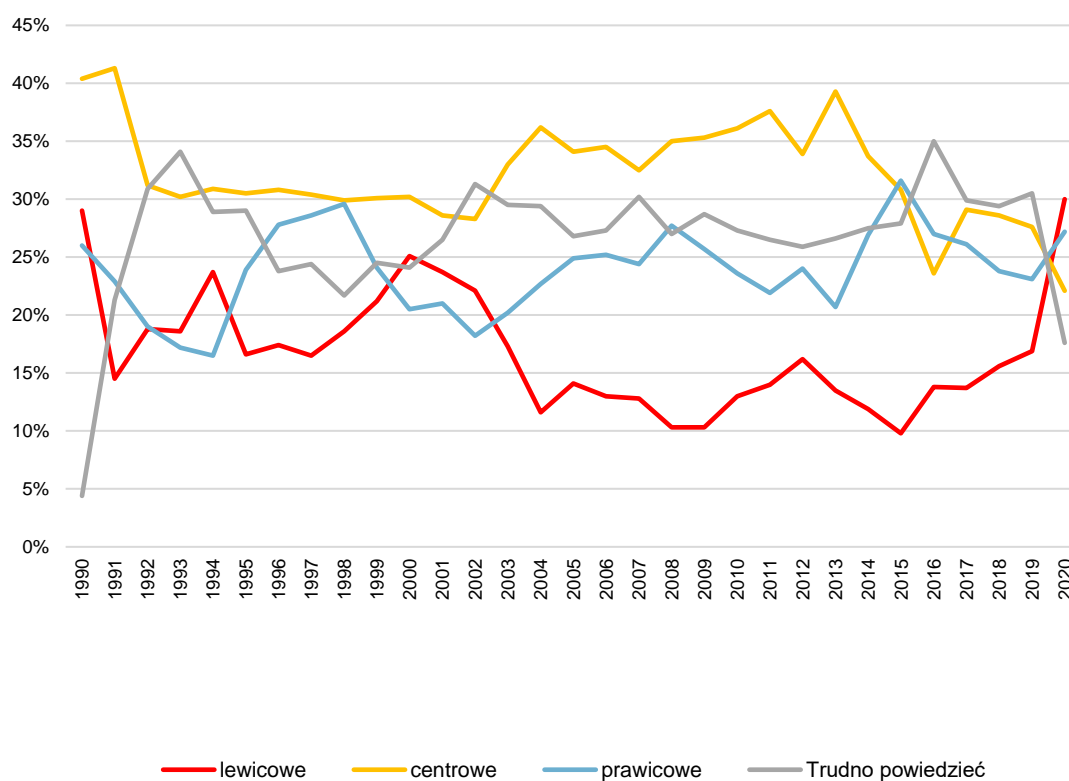

Inaczej rozkładają się preferencje polityczne wśród najmłodszych badanych. W grupie Polaków w wieku 18–24 lata minimalnie dominują poglądy lewicowe – deklaruje je co trzeci z nich (30%). Jest to najwyższy wynik odnotowany przez nas od początku lat 90., kiedy zaczęliśmy stawiać ankietowanym to pytanie. W przypadku młodych Polaków zmiana w stosunku do wyników z poprzedniego roku jest uderzająca. W 2019 roku wciąż było im jeszcze bliżej do prawej strony sceny politycznej, dominowały jednak odpowiedzi „Trudno powiedzieć” (31%), a także deklaracje poglądów centrowych (28%). W roku 2020 mamy do czynienia z niemal dwukrotnym wzrostem identyfikacji lewicowych (z 17% do 30%).

Choć poglądy młodych Polaków mają tendencję do bardziej gwałtownych fluktuacji niż opinie ogółu badanych, warto zwrócić uwagę, że od 2002 roku – kiedy po raz ostatni odnotowaliśmy przewagę identyfikacji lewicowych wśród całego społeczeństwa – deklaracje lewicowych sympatii wśród najmłodszych ankietowanych nigdy nie przekraczały 20%. Trzeba jednak pamiętać, że w 2020 roku o 4 punkty procentowe wzrósł też odsetek deklaracji prawicowych wśród najmłodszych respondentów, spadła natomiast ilość identyfikacji centrowych, a przede wszystkim odsetek odpowiedzi „Trudno powiedzieć” (z 31% do 18%).

CBOS

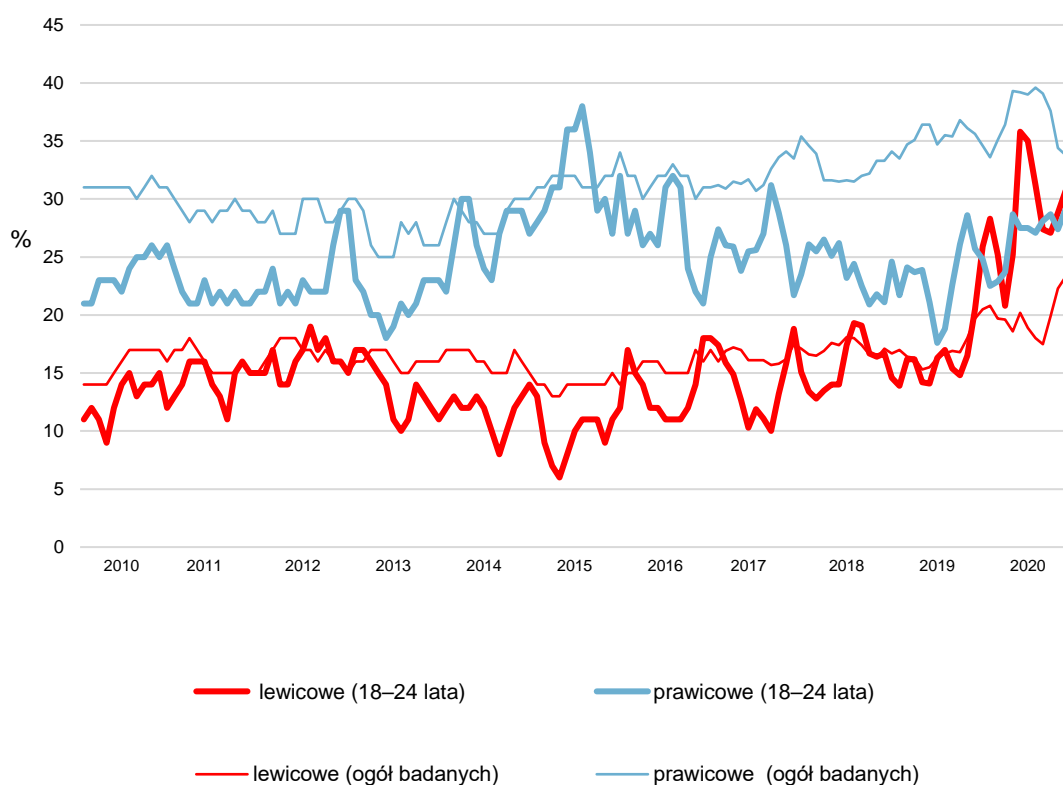
RYS. 6. Deklarowane poglądy polityczne badanych w wieku od 18 do 24 lat (lata 1990–2020, w procentach dla poszczególnych lat)

Co stoi za tym nagłym przesunięciem sympatii politycznych młodych Polaków? Bardziej szczegółowa analiza pokazuje, że deklaracje poglądów lewicowych zaczęły przekraczać próg 20% już w ostatnich miesiącach 2019 roku, by następnie jeszcze wzrosnąć, po raz pierwszy przekraczając próg 30% w połowie następnego roku. Zmiany te mogą mieć związek z niechętnym stosunkiem do Prawa i Sprawiedliwości, które umocniło jeszcze swoją władzę po wygranych w październiku 2019 roku wyborach, a także z negatywną oceną działań rządzących w kolejnym roku, czy to w dziedzinie przeciwdziałania epidemii COVID-19 (wprowadzony od marca 2020 roku reżim sanitarny odbił się szczególnie negatywnie na samopoczuciu tej grupy badanych⁶), czy też zaostrzenia prawa aborcyjnego. Wśród ogółu społeczeństwa polskiego deklaracje poglądów lewicowych również zaczęły przekraczać próg 20% pod koniec roku 2019, ale przez następny rok utrzymywały się na zbliżonym poziomie.

CBOS

RYS. 7. Deklarowane poglądy polityczne badanych w wieku od 18 do 24 lat na tle ogółu (trzymiesięczne centrowane średnie kroczące)

Średnie dla marca, kwietnia i maja 2020 to średnie dwumiesięczne, obliczone z wyłączeniem kwietnia, w którym badania nie było

⁶ Zob. komunikat CBOS „Samopoczucie Polaków w 2020 roku”, styczeń 2021 (oprac. J. Scovil).

Być może natężenie politycznych sporów w Polsce sprawia, że już od kilku lat rośnie wśród Polaków zainteresowanie polityką, mobilizacja wyborcza oraz polaryzacja poglądów politycznych. Odsetek osób utożsamiających się w Polsce z prawicą osiągnął najwyższy poziom w historii naszych badań. Wyższy przyrost zaobserwowaliśmy jednak w minionym roku w deklaracjach poglądów lewicowych. Najsilniej zmiana ta zaznaczyła się wśród najmłodszych badanych, wśród których odsetek autoidentyfikacji lewicowych wzrósł w stosunku do poprzedniego roku niemal dwukrotnie, również osiągając najwyższy poziom w historii naszych badań. Ponadto po raz pierwszy od niemal dwóch dekad deklaracje poglądów lewicowych nieznacznie przeważały w tej grupie nad deklaracjami sympatii prawicowych.

Opracował

Jonathan Scovil